

Голас Прадзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 51 (1058), Снежань 1968 г.

Год выдання 13-ы

Цана 2 кап.

50 БССР КПБ

САВЕЦКАЯ БЕЛАРУСЬ

Максім ТАНК

Табе прарочылі ворагі,
Як выстрал, кароткі век,
Зямлю табе абмяралі
Рыдлёўкі магільшчыкаў іх.
Штыком цябе перакрэслівалі
І асуджалі на здзек.
Твой голас бунтарны глушылі
З гармат і званіцаў усіх.

Але ты свой лёс злучыла
З партыяй Ільіча,
З гromaм прызыўным «Аўроры»
І векапомных бабў,
З песнямі Рэвалюцыі,
Што перамогай гучаць,
З зорамі пяцікрылымі,
З дружбай народаў-братоў.

І ты жывеш і жыць будзеш
Непераможнай заўжды,
Зарою сцягоў абдымаючы
Прастораў квітнеючых шыр,
Імем сваім асяняючы
Пасёлкі і гарады,
Працай сваёй праслаўляючы
Свабоду, шчасце і мір.

Сягоння ты ў дзень урачысты
Сабрала ўсіх любых дзяцей,
На стол святочны паслала
Льняны шматузорны абрус,
Вітаеш хлебам і соллю
Жаданых сваіх гасцей,
Паклон табе і слава,
Маці мая — Беларусь!

СУСВЕТНАЕ ПРЫЗНАННЕ

Піліп КОХАНАУ,
намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР,
старшыня Дзяржплана Беларускай ССР

На працягу многіх стагоддзяў стагнала беларуская зямля. З яе адзекваліся нямецкія псы-рыцары, яе тапталі заваёўнікі-шведы. Беларускі народ пакутаваў пад прыгнётам польскіх панноў, у яго гарадах і вёсках фашысцкія захопнікі праводзілі ў жыццё сваю зварыную тэорыю «спаленай зямлі». Але ніякія сілы не змоглі перашкодзіць беларускаму народу тварыць сваю гісторыю.

50 год назад збылася даўняя мара народа. Пры дапамозе рускіх братоў упершыню за ўсю шматвяковую гісторыю ён набыў незалежнасць, атрымаў сваю дзяржаўнасць. На роўных правах з іншымі народамі Беларусь увайшла ў добраахотны Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

Каб лепш былі бачны поспехі сённяшняга дня, дарэчы прыгадаць нядаўняе мінулае. Што ўяўлялі сабой гэтыя мясціны паўстагоддзя назад? Адсталая нацыянальная ўскраіна царскай Расіі была краем дзедаўскай лучыны, сахі, пянькі і галечы.

Беларусы жорстка пакутавалі ад беспрацоўя. Нават паводле падлікаў афіцыйнай статыстыкі таго часу лішкі рабочых рук у былой Мінскай, Магілёўскай і Віцебскай губернях (цяпер гэта асноўныя прамысловыя вобласці рэспублікі) складалі 40 працэнтаў усяго працаздольнага насельніцтва. Ратуючыся ад беззямелля, галечы і голаду, сяляне ўцякалі з абжытых месц прадзедаў — хто ў цэнтральную Расію, хто ў Сібір, а хто за рубж.

І да рэвалюцыі была багатая наша зямля! Толькі велізарныя запасы нафты, калійных і каменных соляў, торфу, будаўнічых матэрыялаў або заставаліся ляжаць некананутымі ў нетрах зямлі, або выкарыстоўваліся ў самых нязначных памерах у інтарэсах невялікай кучкі мясцовых памешчыкаў і царскіх чыноўнікаў.

Зусім іншае эканамічнае аблічча Савецкай Беларусі. Беларусь сёння — гэта перадавая сацыялістычная рэспубліка з высокаразвітай індустрыяй і сучаснай сельскай гаспадаркай. Гэта рэспубліка перадавой навуцы і культуры. Голас Савецкай Беларусі — гэта голас паўнапраўнага члена Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, які заклікае краіны да мірнага супрацоўніцтва, змагаецца супраць каланіялізму, адстойвае чалавечыя правы на свабоду і роўнасць.

Сацыялістычная сістэма, дзяржаўная ўласнасць на прылады і сродкі вытворчасці адкрылі велізарныя рэзервы для ўсебаковага развіцця народнай гаспадаркі. Нацыяналізацыя банкаў, буйной прамысловасці і транспарту, нацыяналізацыя зямлі і перадача яе ў карыстанне працоўнаму сялянству — вось галоўныя рычагі нашага паскоранага руху наперад.

Ужо ў 1940 — даваенным годзе — Беларусь экспартавала амаль столькі ж машын, колекты і ўвозіла. А па сельскагаспадарчаму інвентару экспарт перавышаў імпарт.

Велізарную шкоду народнай гаспадарцы, незлічоныя страты беларускаму народу прынеслі фашысцкія захопнікі, якія ўварваліся ў чэрвені 1941 года на нашу зямлю. Я не перабольшу, калі скажу, што ў выніку матэрыяльных і людскіх страт вытворчыя сілы маёй рэспублікі, яе эканоміка былі адкінуты на дзесяці год назад, амаль да ўзроўня 1913 года.

Але мой народ пры дапамозе ўсіх братніх народаў, якія насяляюць многамільённы Савецкі Саюз, пераадолеў цяжкасці, аднавіў сваю гаспадарку і пайшоў далёка наперад. Аб'ём вытворчасці прамысловай прадукцыі, напрыклад, сёлета ў параўнанні з 1913 годам узрос больш чым у 80 разоў. Цяпер за дзве гадзіны Беларусь выпрацоўвае столькі электраэнергіі, колькі да рэвалюцыі выпрацоўвалася за цэлы год.

Лён здаўна быў асновай эканомікі нашага краю. Дык вось цяпер нашы камбінаты за адну гадзіну выпускаюць амаль столькі тканін з лёну, колькі да рэвалюцыі выраблялася за год.

Гэта ў лёгкай прамысловасці. А ў цяжкай? Чатыры мінуты — і з канвеера сыходзіць трактар «Беларусь». Той самы трактар, які з'яўляецца найбольшай нашай гордасцю. Цяпер на тысячу жыхароў заводы рэспублікі вырабляюць значна больш трактараў, матацыклаў і металарэзных станкоў, чым ЗША, Англія ці Японія. Але ж Злучаныя Штаты Амерыкі ніколі не падвэрталіся разбуральным нападам, як мы. Іх народам ніколі не даводзілася пачынаць з нуля, як пачыналі мы ў 1920 годзе пасля грамадзянскай і ў 1945-м пасля Вялікай Айчыннай вайны.

Аднак сам па сабе колькасны рост, які б ён ні быў унушальны, яшчэ не дае поўнага ўяўлення аб тых глыбокіх структурных зрухах, якія адбыліся ў эканоміцы Беларусі і асабліва за апошнія гады.

У нас з'явіліся зусім новыя галіны прамысловасці, якіх не было раней: аўтамабільная, трактарная, радыёэлектронная, дакладнага прыборабудавання, прамысловасць сродкаў аўтаматызацыі, нафтаздабываючая і нафтаперапрацоўчая прамысловасць.

Калі падлічыць, то за апошнія гады ў сярэднім у тыдзень у нас уступала ў строй ці адно буйное прадпрыемства, ці буйны прамысловы цэх. З'явіліся новыя галіны прамысловасці, з'явіліся і новыя рабочыя прафесіі, якія лічацца дэфіцытнымі ва ўсім свеце. Цяпер нас, беларусаў, ужо ніхто не называе адзекліва «бульбянікамі», хоць наша выдатная бульба па-ранейшаму з'яўляецца ўлюбёнай нацыянальнай стравай. Далікатэсамі, прыгатаванымі з яе, мы частуем нашых шматлікіх сяброў, што прыязджаюць да нас з розных кантынентаў, каб убачыць сваімі вачыма новае жыццё на старажытнай беларускай зямлі.

Дарэчы, аб нашых зарубежных сябрах. Савецкая Беларусь звязана цеснымі ніжамі дружбы з многімі краінамі свету. У нас амаль 80 зарубежных імпарцёраў на ўсіх пяці кантынентах. Сярод іх краіны — удзельніцы СЭУ, высокаразвітыя капіталістычныя краіны — Англія, Францыя, Швецыя і іншыя, 24 маладыя дзяржавы Афрыканскага кантынента.

І ўжо, зразумела, сёння мы пастаўляем за рубж не пяньку, не сыры лён, не драўніну. Нашы трактары апрацоўваюць палі дзесяткаў зарубежных краін. Вырабы з нашага лёну носяць самыя заўзятыя модніцы Еўропы і Амерыкі. А што датычыць нашых вялікагазурных аўтамабіляў, то яны збіраюць «усё золата свету». Машыны, вырабленыя на аўтазаводах Мінска і Жодзіна, не раз заваёўвалі ганаровыя залатыя медалі на міжнародных выстаўках і кірмашах.

Вось каротка аб эканоміцы маёй Радзімы — учарашняй адсталой ускраіны царскай Расіі, цяпер роўнай сярод роўных савецкай сацыялістычнай рэспублікі.

Утварэнне Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі — велізарная падзея ў гісторыі беларускага народа, адно з перананаўчых сведчанняў перамогі ў нашай краіне прынцыпаў пралетарскага інтэрнацыяналізму, паслядоўнага ажыццяўлення ленінскай нацыянальнай палітыкі.

З Пастановы ЦК КПБ ад 27 лютага 1968 г. «Аб 50-годдзі Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі».



Беларуская моладзь сваімі справамі множыць працоўную славу рэспублікі. На нашых здымках — работніца круцільна-матальнага цэха Гродзенскай баваўняна-прадзільнай фабрыкі



Лілія ПАРФЕН і слесар-зборшчык Мінскага аўтазавода Мікалай ВАСЯДКОУ.

Фота А. ПЕРАХОДА
і Я. КОСЦІНА.

50 ВЕКАПОМНЫХ ГОД

Прамысловасць Беларусі, тэрыторыя якой складае 1 працэнт агульнасаюзнай, а насельніцтва — каля 4 працэнтаў, выпускае цяпер кожны пяты савецкі трактар, кожны семнаццаты грузавы аўтамабіль, кожны восьмы металарэзны станок, кожную восьмую аўтаматычную лінію, кожны пяты матацыкл, кожны чатырнаццаты радыёпрыёмнік і тэлевізар, чацвёртую частку льновалакна, дванаццатую частку лянных тканін, трэцюю частку калійных угнаенняў ад агульнасаюзнай вытворчасці.

Да рэвалюцыі ў Беларусі металарэзныя станкі не вырабляліся, у 1940 г. іх было выпушчана 6 тыс., а ў 1967 г. — 25,5 тыс. штук.

Аб'ём прадукцыі машынабудавання і металапрацоўкі ў 1967 г. узрос у параўнанні з 1940 г. у 64 разы.

Беларускі аўтамабільны завод у Жодзіна — адзінае ў СССР прадпрыемства па

вытворчасці звышцяжкіх машын, здольных перавозіць груз вагой у 27—40 т. Цяпер знаходзіцца на выпрабаванні аўтапоезд-тралейвоз грузападмальнасцю 65 т. Народная гаспадарка атрымае ад беларускіх аўтамабілебудаўнікоў 75- і 120-тонныя машыны, а затым — аўтапаязды грузападмальнасцю 220 т.

«Гэта сапраўдны пераворот у тэхніцы, гіганцкі скачок наперад па шляху прагрэсу», — так ацанілі многія замежныя спецыялісты спосаб вырабу фасонных дэталей радыяльнай штампуючай, які дэманстраваўся на міжнароднай прамысловай выстаўцы ў горадзе Мадрасе (Індыя). Аўтар гэтага вынаходства — кіраўнік лабараторыі механікі АН БССР кандыдат тэхнічных навук Л. Фёдарав.

Магутнасць электрастанцый Беларусі ўзрасла ў 1967 г. у параўнанні з 1913 г. у 1066 разоў. Толькі адзін агрэгат Бярозаўскай

ДРЭС перавышае магутнасць усіх электрастанцый рэспублікі ў 1940 годзе.

Калі ў 1913 г. эксплуатацыйная даўжыня чыгункі Беларусі нямногім перавышала 3 тыс. км, то за гады Савецкай улады яна павялічылася да 5,35 тыс. км. Агульная працягласць сталёвай магістралі рэспублікі складае 4,1 працэнта да даўжыні ўсіх чыгуначных ліній СССР.

Наша рэспубліка ў 1970 г. дасць краіне каля 7 млн. т. мінеральных угнаенняў, гэта значыць больш 11 працэнтаў агульнасаюзнай вытворчасці. Параўнаем: у 1960 г. у СССР выраблялася 13,9 млн. т. мінеральных угнаенняў.

У Петрыкаўскім раёне ўзводзіцца тэлевізійны рэтранслятар, які ўступіць у строй у 1969 г. Пачата будаўніцтва новага тэлецэнтра ў Мінску. Ён будзе мець 350-метровую мачту.

ВІНШУЕ МАСКВА

Вялікаму святу беларускага народа — 50-годдзю ўтварэння рэспублікі і стварэння Кампартыі Беларусі быў прысвечаны ўрачысты вечар, які адбыўся ў Маскве 17 снежня.

У Калонную залу Дома Саюзаў прыйшлі перадавікі вытворчасці, дзеячы навукі і культуры, ваеннаслужачыя.

У прэзідыуме займаюць месцы сакратары МГК КПСС В. Паўлаў, Р. Дзяменцьева, А. Калашнікаў, загадчык аддзела культуры ЦК КПСС В. Шаўра, першы намеснік старшыні выканкома Маса-

вета В. Ісаеў і іншыя.

Гарачымі апладысмантамі сустрэлі прысутныя гасцей, якія прыбылі з братняй рэспублікі. Сярод іх — другі сакратар ЦК КП Беларусі Ф. Сурганаў, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Р. Кісялёў, Герой Сацыялістычнай Працы, старшыня калгаса «Чырвоная змена» Мінскай вобласці К. Шапілька і іншыя.

Кароткім уступным словам вечар адкрыла сакратар Маскоўскага гарадскога камітэта КПСС А. Шапашнікава.

Ад імя працоўных Беларусі выступіў другі сакратар ЦК КП Беларусі Ф. Сурганаў. Напярэдавні юбілею, сказаў ён, працоўныя рэспублікі з гордасцю аглядаюць шлях, пройдзены за паўвека попеч з усімі народамі нашай неабсяжнай Радзімы. Савецкая ўлада, як сонца, абарэла наш край, разнаволіла сілы народа, яго духоўную моц. Ф. Сурганаў уручыў масквічам інкруставаны партрэт Ул. І. Леніна і крышталёвую вазу.

Вечар закончыўся канцэрт-майстроў мастацтваў Беларускай ССР.

ДВА СТАРШЫНІ

«Аднойчы — гэта было ў кастрычніку 1943 года — атрад «Грозны» з брыгады імя Кароткіна наладзіў на бальшак Пліса—Падсвілле ў трох месцах засаду. Аб гэтым нейкім чынам даведаліся гітлераўцы і паслалі супраць партызан 220 эсэсаўцаў... Бой быў жорсткі. Разбіўшы некалькі кулямётных кропак, народныя месціцы атакавалі гітлераўцаў. Але тыя супраціўляліся з адчаем асуджаных. Камандзір атрада Скрыпкін з групай байцоў уварваўся ў самую гушчу праціўніка. Варожая куля раніла яго ў руку, але ён працягнуў кіраваць боем... У гэтым баі было забіта і паранена 128 фашыстаў. Гарматы яны кінулі на дарозе, нават не паспеўшы яе развярнуць. Партызаны вывелі са строю ўсе кулямётныя кропкі гітлераўцаў, падбілі тры аўтамашыны, захапілі ручны кулямёт і іншыя трафеі».

Так апісвае Герой Савецкага Саюза Ул. Лабанок у кнізе «У баях за Радзіму» адзін з эпизодаў партызанскага жыцця Міхаіла Скрыпкіна. А калі спытаць калгаснікаў арцелі імя XX з'езду КПСС, яны з горадасцю раскажуць пра ўсё баявы шлях свайго старшынні. Пра тое, як ён, пераапрунуўшыся ў форму нямецкага афіцэра, выходзіў на шашу, спыняў варожыя калоны і, правяраючы дакументы, збіраў самыя дакладныя звесткі аб размяшчэнні і колькасці гітлераўскіх войск. Пра тое, што чатыры разы быў цяжка паранены. Што толькі на яго асабістым рахунку 9 пушчаных пад адхон эшалонаў, тры падбітыя танкі, сотні

метраў узарванага чыгуначнага палатна.

□ □ □
— Чым вы займаліся пасля вайны? — пытаюся я ў Міхаіла Арцёмавіча.

— Аднаўляў тое, што было разбурана ў час вайны. Працаваў тут жа, на сваёй роднай Віцебшчыне. Спачатку ўпаўнаважаным па нарыхтоўках, потым дырэктарам Ільнозавода, а зараз вось ужо дзесяты год кірую калгасам.

— Ваш калгас лічыцца адным з лепшых у вобласці, і да таго ж ён мае сваю, вельмі цікавую гісторыю. Ці не маглі б вы расказаць аб ім чытачам нашай газеты?

— Сапраўды, наш калгас старэйшы ў рэспубліцы, больш дакладна — ён нават старэйшы за рэспубліку: летам мы адсвяткавалі яго 50-годдзе. Але аб гэтым мы павінны расказаць удваіх з яго першым старшынёй Казімірам Паўлавічам Бараноўскім.

□ □ □
У 1914 годзе парабак Казімір Бараноўскі пайшоў на фронт, пакінуўшы замест сябе батрачыцкую жонку з дзвюма дзецьмі. У арміі бальшавіцкія агітатары адкрылі яму вочы на праўду аб несправядлівасці імперыялістычнай вайны, усяго ладу царскай Расіі, у якой народныя масы жывуць у галечы і бяспраці і гнуць спіны дзеля раскошнага жыцця кучкі багацеяў. Дадому Бараноўскі вярнуўся свядомым барацьбітом за Савецкую ўладу, актыўным прапагандыстам новага ладу жыцця.

Тры батрачкія і тры бядняцкія сям'і па прапанове Бараноўскага падалі заяву ў

савецкія органы з просьбай выдзеліць ім зямлю для выдзеленай калектыўнай гаспадаркі. Атрымаўшы 40 гектараў, сабралі па 3,5 пуда жыта з кожнага члена гаспадаркі і разам засеялі поле.

□ □ □
Колькі трэба было мець энергіі, веры ў правільнасць выбранага шляху, каб у тыя далёкія гады процістаяць і ўласніцкай психалогіі сялян-аднаасобнікаў, якія з сумненнем ставіліся да зацэп энтузіястаў, і пагрозам і правакацыям ворагаў. У вёсцы Верхняе Крывіна на клубе вёсці мемарыяльная дошка ў памяць аб калгасным актывісту Данілу Іванову, пазверску забітым кулакамі.

З кожным годам арцель набірала сілы, у яе ўліваліся новыя і новыя сям'і. У трыццатыя гады яна была адной з самых моцных у раёне, дапамагала суседнім гаспадаркам. І ўсё час нязменным яе старшынёй быў Казімір Бараноўскі.

— Нялёгка была мая праца, — успамінае ён. — Ні дна, ні ночы без клопатаў, аб водпусках і гутаркі не было. Усюды паспей, і ўсё пешшу, не тое, што цяпер, калі старшынні на машынах раз'язджаюць.

Гэта ён гаворыць нават з лёгкім адценнем неадабрэння. Ну, але зараз пры ўсім жаданні не абыйдзец пешшу гаспадарку, у якой 2 250 гектараў зямлі, у якую ўваходзяць Верхняе Крывіна, Авангардная (былы Стары Мар'яфельд), Старыя Ранчыцы, Буднікі, Крывое Сяло і іншыя буйныя і малыя вёскі.

Раней старшыня з памоч-

нікам ехалі за многа вёрст, каб прывезці калгасу тры падводны ўгнаення, а зараз дзяржава адгружае іх вагонамі. У 1920 годзе калгас марыў прыдбаць спружынную барану, а зараз ён валодае 22 трактарамі, 5 камбайнамі, 14 аўтамашынамі.

— Мы маглі б па сваіх даходах купіць яшчэ больш тэхнікі, — гаворыць Міхаіл Скрыпкін, — але проста не маем у гэтым патрэбы. Зараз нароўні з гаспадарчымі праблемамі нас хваляюць такія пытанні, як будаўніцтва жылля з усімі камунальнымі выгодамі, падбор кінафільмаў для клуба, перабудова побыту вёскі на сучасны лад.

Сапраўды, жыццё і побыт калгаснікаў з кожным годам паліпаюцца. Гэта асабліва ясна заўважаюць тыя, хто некалькі год не быў у родных мясцінах, як, напрыклад, сястра Стасі Плавінскай, што прыязджала сёлета пагасціць з Канады і была вельмі ўражана новым абліччам вёскі і людзей. Зараз у дамах калгаснікаў 117 тэлевізараў, 94 газавыя пліты, 70 пральных машын і шмат іншых рэчаў, якія да апошняга часу сяляне зусім не лічылі прадметамі першай неабходнасці.

□ □ □
Яны сядзяць побач, стары і новы старшынні, калгасны пенсіянер Казімір Бараноўскі і дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Міхаіл Скрыпкін, і абодва з аднолькавай горадасцю раскажваюць аб калгасе, у росквіт якога ўкладзена іх нялёгкая высакародная праца.

— Наш калгас уступіў у сваё другое 50-годдзе, — гаворыць Скрыпкін. — Ён мае слаўную гісторыю і светлую, радасную будучыню. Гарантыя таму — наша Савецкая ўлада, залатыя рукі і залатыя сэрцы людзей.

С. КЛІМКОВІЧ.

Бешанковіцкі раён.

У 1913 г. у Беларусі працавала 1 167 урачоў, або на 10 тыс. чалавек каля двух урачоў.

У 1940 г. на 10 тыс. жыхароў ужо было 5,7 урача, у 1965 г.—22 урачы і ў 1967 г.—больш 23 урачоў.

У 1913 г. у беларускіх медыцынскіх установах працавала 2 180 сярэдніх медыцынскіх работнікаў, а ў 1967 г. іх налічвалася 70,6 тыс. чалавек.

У 1914/15 навучальным годзе на тэрыторыі Беларусі было 7 682 школы, з іх пачатковых — 7 492, сярэдніх—119, сярэдніх—71 (у іх вучыліся дзеці памешчыкаў, духавенства і буржуазіі). У 1940/41 навучальным годзе ў рэспубліцы працавала 12 294, у 1967/68 — 12 394 агульнаадукацыйныя школы ўсіх відаў.

Да Савецкай улады ў Беларусі не было нацыянальных тэатраў, музычных калектываў.

У 1920 г. у Мінску быў арганізаваны Першы Беларускі нацыянальны тэатр (цяпер Беларускі дзяржаўны ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга акадэмічны тэатр імя Я. Купалы). Праз год у Маскве стварылі Беларускую тэатральную студыю, якая стала затым ядром арганізаванага ў 1926 г. у Віцебску Другога Беларускага драматычнага тэатра (цяпер Беларускі дзяржаўны драматычны тэатр імя Я. Коласа).

Цяпер у БССР 11 прафесійных тэатраў, у тым ліку тэатр оперы і балета, 7 драматычных тэатраў, музычны, юнага глядача і ляльчны тэатр, 2 прафесійныя харавыя і 1 танцавальны калектывы, 2 філармоніі і цырк.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Номер газеты, посвященный полувековому юбилею Белоруссии, открывається статьей заместителя Председателя Совета Министров БССР, председателя Госплана БССР Ф. Кононова «СУСВЕТНАЕ ПРЫЗНАЧЭННЕ» (2 стр.). Богата земля Белоруссии. Талантлив и трудолюбив народ, живущий на ней. Много тяжелых испытаний выпало на долю белорусов. Но никакие трудности не могли сломить дух народа, его волю к свободе, независимости. Эта мечта была осуществлена 50 лет тому назад, когда при помощи русских братьев впервые за всю многовековую историю наш народ стал независимым, получил свою государственность. На равных правах с другими народами Белоруссия вошла в состав Союза Советских Социалистических Республик. Сегодня БССР — это передовая республика с высокопроизводительной индустрией и современным сельским хозяйством. Объем выпуска промышленной продукции нынешнего года по сравнению с 1913 годом возрос в 73 раза. Теперь за три часа в Белоруссии вырабатывается столько электроэнергии, сколько до революции вырабатывалось за целый год. В республике появились совершенно новые отрасли промышленности: автомобильная, тракторная, радиоэлектронная и другие.

Когда заходит речь об истории колхоза имени XX съезда КПСС, Михаил Скрипкин, который вот уже

десятилетий возглавляет это хозяйство, улыбается и говорит: «Об этом мы должны рассказать вместе с первым председателем Казимиром Барановским». В 1918 году три бедняцких и три батрацких семьи по предложению Барановского объединились для ведения коллективного хозяйства. С каждым годом артель набирала силы, и все время неизменным ее председателем был Казимир Павлович. Теперь колхоз имеет 2 250 гектаров земли, в хозяйстве 22 трактора, 5 комбайнов и 14 автомашин. Об этом рассказывает в очерке «ДВА СТАРШЫНІ», 3 стр.

«Пройдут года, десятилетия. Человек создаст еще более совершенные машины, полетит на другие планеты, но профессия хлебороба была, есть и будет одной из самых почетных на земле», — писала в своем открытом письме к белорусским механизаторам Анна Калива, одна из первых белорусских трактористок. 30 лет назад она впервые села за руль трактора. Теперь Герой Социалистического Труда Анна Калива работает бригадиром тракторной бригады колхоза «Советская Белоруссия» Горецкого района. Односельчане оказали ей высокое доверие, выбрали ее в Верховный Совет республики («ВЯНОК ЖЫТНЕВЫХ КАЛАСОУ», 4 стр.).

Исполнилось 70 лет известной белорусской поэтессе Констанции Буйло. Советское правительство по достоинству оценило ее заслуги перед народом: Указом Президиума Верховного Совета БССР ей присвоено почетное звание заслуженного деятеля культуры Белорусской ССР («СОНЕЧНАЯ ЛІРА ПАЭТЭСЫ», 6 стр.).

Глаза белоголовой веселой девочки горят радостью. А звонок, который заливается в ее руке, кажется, звенит не только на школьном дворе,

а над всей землей. Но исчезает с экрана девочка, следующий кадр: вместо изб — обгоревшие печные трубы, а звон все плывет... Это голос колоколов, которые висят в каждой трубе и качаются от порывов ветра, напоминая о том, что счастье, радость, жизнь нужно беречь и бороться за них. Это кадры из нового документального фильма о Белоруссии «Штрихи к портрету». Фильм состоит из четырех коротких новелл: «От царя до Радостина», «Шпитание», «Память сердца», «Штрихи к портрету». Этот фильм — подарок белорусских кинематографистов нашей республике в день ее славного полувекового юбилея («У ПАДАРУ-НАК РАДЗІМЕ», 7 стр.).

Белорусская культура уходит своими корнями в глубокое прошлое. Но лишь после Октябрьской революции она получила широкие возможности для развития. Сегодня в Белоруссии 11 театров, консерватория, десятки музыкальных училищ, свыше 20 тысяч библиотек. Произведения белорусских литераторов широко известны не только за пределами нашей республики, но и за рубежом. Картины студии «Беларусьфильм» «Красные листья», «Девочка ищет отца», «Альпийская баллада» и другие пользовались огромным успехом у зрителей многих стран. Говоря о культурной жизни Белоруссии, нельзя забывать о ее связях с культурной жизнью других советских республик. Фестивали национального искусства в Москве, литературные недели и фестивалы фильмов, дни музыки, книжные выставки и концерты — это лишь некоторые формы культурного обмена в Советском Союзе, в которых наша республика принимает активное участие («BYELORUSSIAN CULTURE», 7 стр.).



Наш здымак зроблены на Баранавіцкім млынкамбінаце № 21. Прадпрыемства штогод выпускае па 300 тон камбікармоў і па 250 тон мукі ўсіх гатункаў.

50 ВЕКАПОННЫХ ГОД

За час акупацыі нямецкія захопнікі спалілі, разбурылі і разрабавалі 209 гарадоў і пасёлкаў гарадскога тыпу, разбурылі і знішчылі звыш 70 тыс. дамоў, якія належалі дзяржаве, і 391 тыс. жылых дамоў, якія знаходзіліся ў асабістым карыстанні грамадзян.

У 1958 г. дзяржавай, а таксама рабочымі і служачымі ў гарадах і сельскай мясцовасці было ўведзена ў строй 1810 тыс. кв. м карыснай плошчы, а ў 1965 г.—2474 тыс. кв. м, у 1967 г.—2947 тыс. кв. м.

За мінулае сямігоддзе ў эксплуатацыю здадзена да-

моў агульнай плошчай 15,7 млн. кв. м — амаль столькі, колькі было пабудавана ў рэспубліцы за гады Савецкай улады да 1958 г. У сярэднім штогод здаваліся ў эксплуатацыю жылыя дамы, плошча якіх перавышала ўсё жылы фонд Брэста і Гродна, разам узятых.

Нахніцелем і арганізатарам выдатных перамог і здзяйсненняў беларускага народа з'яўляецца Камуністычная партыя Беларусі — адзін з баявых атрадаў КПСС. З моманту свайго ўзнікнення бальшавіцкія арганізацыі Беларусі знаходзіліся на перадавых рубяжах барацьбы за справу рабочага класа, усіх працоўных. КПБ ўзначаліла стваральную дзейнасць народа ў бу-

даўніцтве сацыялізма, за кароткія тэрміны забяспечыла індустрыялізацыю эканомікі, калектывізацыю сельскай гаспадаркі, ажыццяўленне культурнай рэвалюцыі.

З Пастановы ЦК КПБ ад 27 лютага 1968 г. «Аб 50-годдзі Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі».

ДА 100-ГОДДЗЯ
З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ
Ул. І. ЛЕНІНА

ГАНАРОВЫ МАШЫНІСТ

Кніга працоўнай славы Віцебскай цеплаэлектрацэнтралі адкрываецца партрэтам Уладзіміра Ільіча Леніна з кароткім, не зусім звычайным подпісам: «Ул. І. Ленін — ганаровы машыніст Віцебскай электрастанцыі».

Гэта было вясной 1923 года. Віцебская гарадская канферэнцыя саюза камунальнікаў, рабочых і служачых «Вадасвета» прыняла пастанову аб залічэнні Уладзіміра Ільіча ганаровым машыністам электрастанцыі: «...Рабочым час і работу адпрацаваць, а грошы, выпісаныя яму па стаўцы саюза, перадаваць у карысць наветранага флоту. Саюзу ж камунальнікаў выслать поштай тав. Леніну Ул. І. прафесійную кніжку».

Не выпадкова Уладзімір Ільіч быў выбраны іменна машыністам электрастанцыі. Рабочыя падкрэслілі гэтым разуменне ленинскай ідэі электрыфікацыі краіны як адзінага шляху яе эканамічнага ўздыму. Імперыялістычная і грамадзянская войны, інтэрвенцыя адкінулі эканоміку Расіі далёка назад. У 1920 годзе яна выпрацоўвала электраэнергію ў 4 разы менш, чым у 1913, і план ГОЭЛРО Ленін называў другой праграмай партыі.

У той час магутнасць Віцебскай электрастанцыі была ўсяго 250 кілават. Зараз жа гэта вялікая цеплаэлектрацэнтраль, якая дае энергію аднаму з буйнейшых індустрыяльных цэнтраў рэспублікі, мае магутнасць каля 60 000 кілават.

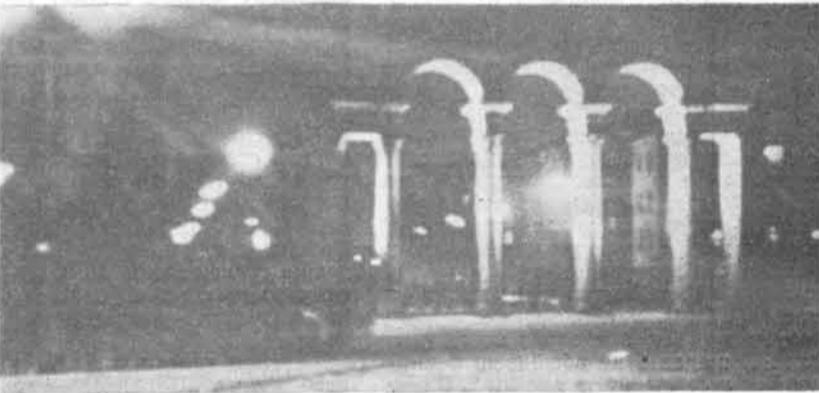
Год назад абмяркоўваючы святкаванне 50-годдзя рэспублікі і 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна, рабочыя турбіннага цэха прапанавалі ўзнавіць на прадырстве Ленінскі фонд. Іх падтрымалі ўсе работнікі ЦЭЦ і абавязаліся эканоміць 85 тысяч рублёў да юбілею БССР і 200 тысяч рублёў да дня нараджэння правядыра. План эканоміі да 50-годдзя рэспублікі яны перавыканалі — эканомлена больш 88 тысяч рублёў.

Кожны год 22 красавіка ў Кнігу працоўнай славы вырашана запісваць імёны лепшых рабочых прадпрыемства. У гэтым годзе ў яе ўжо занесены імёны машыністаў турбіны Аркадзя Кандыбы і Паліны Глусавай, машыніста катла Яўгена Квіцінскага і іншых пераможцаў Ленінскай працоўнай вахты.

А. МАЛАШЭУСКАЯ.

Голас Радзімы

№ 51 [1058]



АГНІ ВЯЧЭРНЯГА МІНСКА



ВЯНОК ЖЫТНЁВЫХ КАЛАСОЎ

Ён вісіць, гэты вянок, на сцяне ля акна — суквецце важкіх каласоў, налітых воскам зямных сокаў і жывацворнага гарачага сонца. Ён пахне полем, васільковым настоем і вятрам, што ад зары да зары калыхалі бясконцы жытнёвы полаг. І гэта не проста вянок — гэта ўзнагарода, падзяка за працу, за ўсё тое, што зрабіла для людзей Ганна Данілаўна Каліва, адна з першых беларускіх трактарыстак. Яе я і чакаў, прыехаўшы ў калгас «Савецкая Беларусь» Горацкага раёна.

— Ленш пачакайце тут, у хаце, — сказала сястра. — Ганна недзе па брыгадах паехала, усё роўна не зловіце. Вось-вось павінна завітаць дадому.

Сярод многіх папер, што ляжалі на этажэрцы, у вочы кінулася знаёмая газета з адкрытым пісьмом Ганны Данілаўны да беларускіх механізатараў, у якім яна заклікала берагчы, шанаваць тэхніку. Мне асабліва спадабаліся радкі, дзе яна пісала пра сваю прафесію. Яны вызначаліся шчырасцю і пранікнёнасцю, нават паэтычнай узнёсласцю. «Пройдуць гады, дзесяцігоддзі, — пісала Ганна Каліва, — чалавек створыць яшчэ больш дасканалыя машыны, паляціць на іншыя планеты. Але прафесія хлебараба-сейбіта была і будзе адной з самых пачэсных на зямлі, бо няма больш высякароднай справы, чым даваць людзям хлеб».

Калі чытаеш гэтыя радкі,

50 ВЕКАПОМНЫХ ГОД

Вось што гаварылася ў «Адносіне С.-Пецябургскага камітэта па справах друку пракурору С.-Пецябургскай судовай палаты» ад 4 лістапада 1908 г. з прычыны першага зборніка Янкі Купалы:

«У С.-Пецябургскі камітэт па справах друку паступіла брашура на беларускай гаворцы пад загалоў-

кам «Жалейка» («Дудочка») Янкі Купалы, выдавецтва «Загляне сонца і ў наша ваконца».

Ва ўсіх творах Янкі Купалы (за выключэннем некалькіх перакладных) апісваецца цяжкое, поўнае нястачы і працы жыццё беларускага селяніна. Беспрасветная праца і разам з тым хранічнае недаяданне,

жытнёвых каласоў, увіты кветкамі!

Так у радасці і працы ішлі гады. Мацнеў, багацеў яе родны калгас. І далёка на Магілёўшчыне з году ў год пашыралася працоўная слава горацкай трактарысткі Ганны Каліва.

Толькі пачалася вайна. Росным ранкам з трывогай у сэрцы Ганна вывела трактар на балышак і пагнала машыну на ўсход, каб не засталася ворагу. Гнала пад бамбёжкай і толькі як пачула непадалёку рокат варожых танкаў, спынілася, затым загнала трактар у багню і пайшла лясной сцяжынкай.

А праз чатыры гады, калі ў Горкі вярнуўся савецкія воіны-вызваліцелі, Ганна Каліва зноў села за руль трактара. Мужчын не было: змагаліся яшчэ на фронце. І яна навучыла сваёй прафесіі сябровак, узначаліла жаночую трактарную брыгаду. Зноў закаласілася, закрасавала збажына, вырашчана працавітымі рукамі Ганны Каліва. І зноў, як і раней, ёй уручалі на дажынках хлебарабы вянкі.

А аднойчы ўсёй вёскай сейбіты завіталі да яе ў хату. Прышлі, каб ад шчырага сэрца павіншаваць з высокай урадавай узнагародай. Ёй, Ганне Каліва, тады было прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. На грудзях у яе заззяла Залатая Зорка і ордэн Леніна.

І да гэтага часу Ганна Каліва не разлучаецца з любі-

май прафесіяй. Цяпер яна ўзначальвае трактарную брыгаду калгаса «Савецкая Беларусь». Вялікая ў яе гаспадарка: больш як 20 трактараў, многа камбайнаў, аўтамашыны і іншай тэхнікі. Але брыгадзір не скардзіцца: «Цяпер што? Цяпер ніякага гора з машынамі няма. Сваі майстэры ў калгасе. Тут табе і слесар, і механік, і электразваршчык, і склад запасных частак. А вы паглядзіце, якія арлы ў мяне тэхнікая кіруюць».

Механізатары і праўда ў калгасе вопытныя, спрактыкаваныя. І ўсе яны з вялікай павагай ставяцца да свайго брыгадзіра, лічаць сябе вучнямі Ганны Данілаўны. Так, гэта яна навучыла іх валодаць складанай тэхнікай, навучыла любіць зямлю, вялікую і пачэсную справу хлебараба-сейбіта.

Ды не толькі механізатары. Усе калгаснікі паважаюць гэтую сціпую жанчыну. Яны выбіраюць яе ў Вярхоўны Савет рэспублікі, а таксама ў абласны і раённы Саветы. І так павялося ўжо ў вёсцы: калі бяда ў каго ці цяжкасць якая, ідуць абавязкова да Ганны Каліва. І як дзпутат, раскажваюць, яна многім дапамагла ў жыцці.

Вось такая яна, Ганна Данілаўна Каліва, дачка былога панскага парабка, камуністка, вядомая на ўсю рэспубліку жанчына-механізатар. Вядомая сваёй шчырай працай, сціпласцю і чуласцю да людзей.

Ул. ВЕРАСНЕУ.

хваробы, голад, словам, непэрыўная галеча — вось асноўная нота, якая ўладарна гучыць у вершах Купалы...

Камітэт мае гонар пэкорна прасіць в. п. узбудзіць судовае праследванне супраць аўтара брашуры Янкі Купалы (звестак аб ім у камітэце няма), а роўна і супраць іншых асоб,

якія могуць аказацца віноўнымі па той жа справе».

За гады Савецкай улады творы Я. Купалы ў нашай рэспубліцы выдадзены шматмільённымі тыражамі. Акрамя таго, яны выйшлі ў перакладзе на рускую, украінскую і іншыя мовы народаў СССР і зарубажных краін.

«ТАБЕ, БЕЛАРУСЬ»

«Любая, родная наша маці Беларусь! Вось і дажыла ты, што на многіх мовах свету пазты спяваюць аб працавітасці, мужнасці, славе і красе тваёй», — такімі словамі народнага паэта БССР Пётруся Броўкі адкрываецца новы зборнік, выдадзены нядаўна выдавецтвам «Беларусь». У ім — вершы, якія прысвяцілі нашай рэспубліцы паэты Расіі і Украіны, Латвіі і Арменіі, Польшчы і Балгарыі, Англіі, Італіі і іншых рэспублік і краін.

«Кожнаму ёсць што раскажаць, хто толькі пазнаў цябе, — піша П. Броўка. — І сэрцы дачок і сыноў тваіх цешацца тым, што ў прайдзівых словах многіх лепшых людзей свету шмат невычэрпнай любові да цябе. Ты сёння вядомая на ўвесь свет, ты адданая змагарка за мір, за волю народаў, ты роўная між роўных паміж сваіх савецкіх

сяціёр, ты ў першых шэрагах барацьбітоў за шчасце людское на сусветным вечы чалавецтва. Вось і спраўдзіліся прарочыя словы нашага любімага народнага песняра Янкі Купалы, якія ён сказаў напярэдадні твайго светлага шляху:

Занімай, Беларусь маладая мая,

Свой пачэсны пасады між народамі!

І чуюць тваё сэрца, і бачаць святло тваіх вачэй з трыбуны Генеральнай Асамблеі шматлікія народы свету.

Людзі ведаюць, якое гора перажыла ты ў гады чорнае фашысцкае навалы, як мужна ты змагалася за сваё вызваленне...

Але ты выстаяла ў баях, наша родная партызанка, адважная змагарка за свабоду — Савецкая Беларусь. Сурова гаманілі твае лясны, кожны куст страляў на фашысцкай набры-

дзі. І хоць вялікія ты мела ахвяры, — кожны чацвёрты загінуў у бязлітасных баях — нямала і ты паклала чужынцаў-бандытаў; сатлелі ўжо іх паганьныя косці. Ты ж вольнай устала ў сям'і савецкіх рэспублік, і сягоння сябры твае з самых далёкіх краін свету бачаць цябе, магутную і жыццярадасную...

Я мог бы прывесці шмат хвалюючых радкоў, якія прысвяцілі нашы сябры табе, дарагая Беларусь!

І дзе б мы ні былі, мы заўсёды адчуваем шчырасць іхніх пачуццяў, шчырасць іхніх сэрцаў да народа твайго, да неўміручай славы тваёй.

А мы ўсе з удзячнасцю можам сказаць: «Шчаслівая ты, што ў цябе так многа верных і шчырых сяброў, дарагая наша зямля!»

Прапануем увазе чытачоў некалькі вершаў са зборніка «Табе, Беларусь».



Александр ПРАКОФ'ЕУ

БЕЛАРУСІ

Мне сняцца сны аб Беларусі.
Янка КУПАЛА.

Я да цябе кароткім шляхам крочыў,
ён вёў да сэрца, стаў мамі навек,
І мне здалёк заўсёды ззяюць вочы
Тваіх азёр, тваіх празрыстых рэк.

Чытаў я несмяротныя паданні,
Адным перывам злучан быў з табой,
Здалёк мне чуць тваіх крыніц ігранне,

Алекса ЮШЧАНКА

КАЛІ ЛАСКА

«Калі ласка, калі ласка»...
Не забуду тых слоў,
Словы першыя, што

ў Мінску
Я пачуў у час размовы.

А пад Новы год ад сябра
Тэлеграма, нібы казка:
«Прылятаю самалётам,
Сустракайце, калі ласка!»

Іван ДАВЫДКАУ

КАЛІ НАРАДЗІУСЯ МОЙ СЫН...

Ціха бор шумеў пад Мінскам,
А ў Сафіі ў гэты момант
Сын заснуў мой першым
сном.

Уолтэр МЭЙ

УСПАМІН АБ НАРАЧЫ

За дружбу піў я твой бальзам дзівосны.
Бярозы і разлапістыя сосны
Спявалі нада мною да світанку
Працяжную лясную калыханку.

Дарылі ў вёсках нам усім вярціні
Дзяўчаты — грацыёзныя багіні.

Ад цябе, чытач, таіцца

Аніколі я не стану...
Ад каго мне тэлеграма!..
З Беларусі... ад каханай.

І калі ў маёй размове
«Калі ласка» часта будзе, —
За гасцінныя два словы
Выбачайце мне вы, людзі!

Словы гэтыя, як песню,
Слухаў я ў Купалы дома.

Млечны Шлях яго калыску
І маю дарогу к дому
Азараў сваім святлом.

Мне здалося — пелі звонка
Партызанскія дубровы
Калыханку для сына,

Я хачу, каб словы тых
На ўвесь свет былі вядомы.

Каб народ народу мовіў
Без усякае прыкраскі,
Цераз горы, акіяны
Каб гучала: «У госці просім,
Прыязджайце, калі ласка!»

Пераклад з украінскай
мовы
М. АЎРАМЧЫКА.

Быццам выткала пялёнку
З пены мяккай каляровай
Беларуская рака.

Пераклад з балгарскай
мовы
П. ПРЫХОДЗЬКІ.

Лясы, палі, азёры — дзе ні глянеш.
Залётная пясчынка ў акіяне,

Сярод сінечы ў ззянні самацвэтаў,
У пушчах партызанскіх між паэтаў,
Ты прагна п'еш і п'еш, прыпаўшы ніц
Да жарала крыніцы ўсіх крыніц —
Братэрства.

Пераклад з англійскай мовы
Я. СЕМЯЖОНА.

● ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ ● ПІШУЦЬ

Сардэчна віншую маю родную Беларусь і яе гераічны народ з вялікім святам — п'яцідзесяцігоддзем! Мяне шчыра радуе вялікі дасягненні маёй Радзімы, якая за гады Савецкай улады стала магутнай індустрыяльна-аграрнай рэспублікай. Беларуская тэхніка, навука, мастацтва вядомы і за межамі краіны.

Перадавыя народы свету глядзяць з вялікай павагаю і сімпатыяй на Беларускую Рэспубліку. Жадаю дарагой Радзіме новых поспехаў.

А. ЕМЯЛЬЯНАВА.

ФРГ.

Советская Белоруссия торжественно празднует свое 50-летие.

Мы, эмигранты, помним крестьянские надель, где не могла развернуться лошадь, халупы, в которых скотину держать было невозможно. Побочные заработки можно было найти только в летнее время у помещика, который за 12-часовой рабочий день платил по 30 копеек. А сапожки для мальчика-подростка стоили не меньше 5 рублей. Крестьяне сами плели себе лапти — обувь на все сезоны.

Спасаясь от голода, молодежь уходила в города, но и там не мог найти работу неграмотный крестьянский сын. Поэтому, услышав о «золотой Америке», сотни людей отправились за океан.

Русско-белорусская эмиграция в Америке с радостью приняла известие о победе Октябрьской революции. Ее симпатии не могла поколебать контрреволюционная агитация белых эмигрантов. Старая русская колония выступала с протестами против иностранной интервенции.

Очень хорошо, что в последние годы стали бо-

лее тесными узы, которые связывают эмигрантов с Родиной: они больше получают и читают советских газет и журналов, многие побывали в СССР. Люди, достаточно грамотные, о своих впечатлениях рассказывают в «Русском голосе». Их вдохновляют повсеместная индустрия, обновленные города и села, высокое образование молодежи.

Мы гордимся своим Отечеством, своим народом. Вместе с вами отмечаем все праздники. 50-летие Советской Белоруссии — это и наш большой праздник.

Посылаю своей обновленной Родине в ее исторический день свой сыновний привет.

Е. МАТЮШКОВ.

США.

По случаю 50-летнего юбилея Белорусской Советской Социалистической Республики и Коммунистической партии Белоруссии имею честь поздравить всех сотрудников газеты «Голос Радзімы» и Белорусского товарищества по культурным связям с соотечественниками за рубежом.

Ф. ЛЕВОНЮК.

Уругвай.

У апошні час прачытаў некалькі кніг. Дзве з іх вельмі спадабаліся. Адна — «Аповесць аб сапраўдным чалавеку» Б. Палаяго. Маю яе аж два экзэмпляры — на рускай і англійскай мовах. Апошні перадам у студэнцкую бібліятэку: хай моладзь ведае, якіх герояў мае савецкі народ.

Другі твор — «Дарогі скрыжваліся ў Мінску» І. Новікава. Мне падабаюцца ўсе кнігі гэтага вядомага пісьменніка, але гэта — найлепшая. Нові-

ка пры царызме ў Беларусі налічвалася 800 тысяч дробных, разрозненых сялянскіх гаспадарак. Цяпер у рэспубліцы 2356 буйных высокамеханізаваных сельскагаспадарчых арцелей і каля 700 саўгасаў і іншых дзяржаўных гаспадарак, якія займаюцца сельскагаспадарчай вытворчасцю.

У 1913 г. на беларускіх палях з гектара збіралі 7 цэнтнераў зерня і 69—бульбы. У 1967 г. у рэспубліцы кожны гектар пасеваў даў 11,3 цэнтнера зерня і 137 цэнтнераў бульбы, 3,7 — ільновалакна і 245 цэнтнераў цукровых буракоў.

Наша рэспубліка дае 5 працэнтаў сусветнай вытворчасці таварнай бульбы і больш 10 працэнтаў таварнай бульбы краіны.

Цяпер гектар беларускай зямлі дае прыкладна ў 2,7 раза больш прадукцыі, чым да Кастрычніцкай рэвалюцыі.

На 1 студзеня 1968 г. ва ўсіх катэгорыях гаспадарак рэспублікі буйной рагатай жывёлы налічвалася 4891,1 тыс. галоў і свіней — 3189,5 тыс. галоў.

Да рэвалюцыі ў сельскай гаспадарцы Беларусі налічвалася: сох і касуль 383 тыс., драўляных плугоў — 294 тыс., драўляных барон — 1135 тыс., конных сеялак — 3,3 тыс., сенакасілак — 1,9 тыс., конных малатарань — 26,6 тыс., жняўрак — 3,3 тыс.

У 1924 г. у сельскай гаспадарцы Савецкай Беларусі працавала 24 трактары, куп-

леныя за граніцай. У 1940 г. іх было ў пераліку на пятнаццацісільныя — 1,4 тыс., камбайнаў — 1,7 тыс. і грузавых аўтамабіляў — звыш 6 тыс.; у 1967 г. — трактараў у пераліку на 15-сільныя працавала звыш 120 тысяч, камбайнаў усіх відаў — больш 25 тысяч і каля 50 тысяч грузавых аўтамабіляў.

Пры царызме беларуская мова лічылася мужыцкай гаворкай і нават забаранялася ўладамі. Творы, якія былі напісаны на беларускай мове, спасцігалі няудачы, а іх аўтары падвяргаліся жорсткім праследаванням.

Цяпер у рэспубліцы больш 250 членаў Саюза пісьменнікаў, пераваліла большасць якіх піша на беларускай мове, беларускія радыё і тэлебачанне вядуць свае перадачы і паказваюць свае праграмы таксама на роднай мове.

Больш чым за 100 год, з 1802 па 1917 г., кніг пра Беларусь было выпушчана толькі 2,5 тыс., якія выйшлі ў асноўным у пецярбургскіх выданнях.

У Беларусі ж у 1913 г. на 1000 чытачоў выдавалася ў год 37 экзэмпляраў кніг і 10 экзэмпляраў газет, ці на аднаго чалавека — адпаведна 0,37 экзэмпляра кнігі і 0,01 экзэмпляра газеты.

У нашы дні тыраж кніг у рэспубліцы ў параўнанні з 1913 г. павялічыўся больш чым у 80 разоў, а газет — і таго больш. У 1967 г., напрыклад, на 1000 чалавек у Беларусі было выдадзена 2447 экзэмпляраў кніг і 387 экзэмпляраў газет.



Кобрынская ткацкая фабрыка «Чырвоны сцяг» — адно са старэйшых прадпрыемстваў Брэсцкай вобласці. Тут вырабляюцца пакрывалы, абрусы і парцьерныя тканіны. Прадукцыя фабрыкі карыстаецца вялікім попытам у закупнікоў. НА ЗДЫМКУ: старэйшая работніца фабрыкі Зоя КАРЛІЦКАЯ правярае гатовыя дывановыя пакрывалы.

Фота В. ГЕРМАНА.

каў апісвае падзеі, якія мелі месца ў рэчаіснасці. Захаплення вартыя тых партызан, якія выканалі заданне па ліквідацыі Акінчыца, Казлоўскага, Іваноўскага. Я ў той час быў у Мінску і ведаю, якое замаяшанне ўнесла гэтае справядлівае пакаранне ў кола здраднакаў. Шмат гераічных учынкаў здзейснілі мінскія падпольшчыкі.

Я. ШКРАБ.

ЗША.

Прыбліжаецца славны празнік беларускага народа. По парученню членаў аддлення Саюза савецкіх грамадзян у Шарлеруа сардэчна поздравляю свой народ з 50-летнем Советской Белоруссии, с Новым годом!

Пусть никогда больше белорусская земля не узнает ужасов войны, пусть на ней царит мир! Республика-партизанка, родина мужественных и бесстрашных героев, славы в веках!

Отделение Союза советских граждан в Шарлеруа в связи с 50-летием БССР и Компартии республики наметило провести несколько мероприятий. Оформим выставку, посвященную Белоруссии. Будет проведено общее собрание членов отдела. После доклада состоится демонстрация белорусского кинофильма «Константин Заслонов».

Этой знаменательной дате посвятят несколько страниц наш журнал «Советский патриот».

В городе Марсинале намечается провести большой вечер с участием всех отделов ССГ Бельгии. В программе доклад, выступление групп художественной самодеятельности, буфет, лотерея, танцы.

М. ГОРОХ.

Бельгия.

● ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ ● ПІШУЦЬ

ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ ● ПІШУЦЬ



СОНЕЧНАЯ

ЛІРА

ПАЭТЭСЫ

ДА 70-ГОДДЗЯ З ДНЯ
НАРАДЖЭННЯ
КАНСТАНЦЫІ БУЙЛА

«Бог стварыў Канстанцыю Буйла толькі з праменьчыкаў сонца і свайго вялікага духу»... Так пісаў у сваім прысвячэнні Змітрок Бядуля, калі паэтэсе было ўсяго чатырнаццаць год. У дзесяць год яна напісала свой першы верш «Лес». У 1909 годзе ён быў змешчаны ў газеце «Наша ніва».

Вялікі паэт Янка Купала першым заўважыў самабытны талент Канстанцыі Буйла, шчыра дапамагаў яе творчаму росту. Ёй, маладой пачынаючай пяснярыцы, ён у 1910 годзе прысвяціў верш «Мая думка». Цудоўныя радкі гэтага верша натхнілі маладую паэтэсу, павялі яе на шырокую дарогу, з якой можна было глянуць «у вялікае мора людскога, забытага шчасцем жыцця».

Калі ж Канстанцыя Буйла споўнілася 15 год, дык на яе стала ляжала ўжо ёмістая кніжка ўласных вершаў. «Курганная кветка» быў названы гэты зборнік. Рэдактарам шчырых і ясных радкоў, у якіх адзіваліся гаротныя думы народа, якія клікалі да барацьбы, змагання і працы, быў Янка Купала.

Хто ж навучыў яе ў бялітасна суровыя гады царскага самаўладства, у час нацыянальнага і сацыяльнага прыгнёту глыбока разумець людское жыццё? Хто ж разбудзіў нацыянальную свядомасць і прагу «чалавекам звацца» ў сэрцы Канстанцыі Буйла? Хто ўлажыў у яе вусны цудоўнае, мільёнам людзей роднае беларускае слова? Хто навучыў акрапіць живою вадою курганную кветку, каб яна закрасавала, зайяснела, узнялася шчасцем і надзеяй над здратаваную і гаротную зямлю? У сельскай глушы, у сям'і проста-

га ляснога аб'ездчыка, былі ёй настаўнікамі маці і бацька. Ад маці пачула яна народную песню, бацька расказаў ёй чароўную казку, прывёз ёй першую беларускую кніжку і газету. А другім яе настаўнікам быў народ, з якім яна была кроўна звязана.

І вось у змрочныя і цяжкія гады мы пачулі ад зусім юнай пяснярыцы неўміручыя сонечныя гукі:

Люблю наш край —
старонку гэту,
дзе я радзілася, расла,
дзе першы раз пазнала
шчасце,
Слязу нядолі праліла.

І гэта любоў да Радзімы праявілася не толькі ў мілагучнай песні, але і ў адданай працы на карысць свайго народа. К. Буйла канчае кароткатэрміновыя настаўніцкія курсы і едзе працаваць у вясковую школу. А калі Янка Купала і Цётка параілі ёй падацца ў Полацк, каб праводзіць там культурна-асветніцкую работу і загадваць кнігарняй, яна ўсёй душой аддалася гэтай справе. Яе не палохаў ні мізэрны заробак, ні блуканне паміж нязнаных людзей, ні холад, ні голад.

Імперыялістычная вайна 1914 года адрывае яе ад культурна-асветнай дзейнасці, і яна працуе ў прыфрантавай канцылярцы Усерасійскага земскага саюза. Тут яна выходзіць замуж за студэнта Пятроўска-Разумоўскай сельскагаспадарчай акадэміі Віталія Калечыца. У далейшым К. Буйла жыве ў Падмаскоў'і, а з 1923 года і аж па сённяшні дзень у Маскве. Адтуль яна прысылае свае творы ў Мінск.

У трыцятых гадах у часы

культу асобы загінуў яе муж. Паэтэса застаецца з малым сынам. «Працавала, гадавала яго, вучыла, — успамінае Канстанцыя Буйла пра гэтыя часы ў аўтабіяграфічным нарысе. — Цяпер ён інжынер, камуніст, займае высокую пасаду ў навукова-даследчым інстытуце».

Новае гора прыйшло да паэтэсы, як і для ўсёй нашай Радзімы, у 1941 годзе. Фашысцкія танкі ўрываюцца на беларускую зямлю, нямецкія вылюдкі знішчаюць нашых людзей. І ліра Канстанцыі Буйла адазвалася гучным залікам да барацьбы. Паэтэса загадвае сваім песням:

Будзьце куляй, бомбай,
мінай і гранатай,
І штыком і слай для
байца ў бою!
І павязкай мяккай
у байца на ране,
І крыніцай чыстай, як
захоча піць,
Ласкай і спакоем,
спачываць як стане,
Словам — тым, чым
толькі песня можа быць.

Сціпласць, уласцівая К. Буйла з маленства, відаць і цяпер на кожным кроку. Нават тады, калі ўся грамадскасць і ўрад высока ацанілі яе творчыя заслугі, яна пісала: «Я ў жыцці зрабіла мала, хоць працавала шчыра, на ўсю моц, толькі моц тая была невялікая. І я вельмі ўдзячна Савецкай уладзе, якая высока ацаніла маю працу, узнагародзіўшы мяне ордэнам «Знак пашаны», Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета БССР. Вялікае сардэчнае дзякуй Радзіме, народу, партыі за гэта!»

Канстанцыя Антонаўна рыхтуе цяпер да друку свае выбраныя творы. Сярод іх

вялікая частка зусім новых вершаў. Калі прасачыць хроналогію яе зборнікаў — «Курганная кветка» (1914), «Світанне» (1950), «Юрчка» (1957), «На адноўленай зямлі» (1961), «Май» (1965), дык будзе ясна, што найбольш плённай з'яўляецца яе праца ў апошні час. Вельмі прыемна, што напярэдадні сямідзесяцігоддзя з дня нараджэння паэтэсы Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР за заслугі ў развіцці беларускай савецкай літаратуры прысвоіў ёй ганаровае званне заслужанага дзеяча культуры Беларускай ССР.

Няма і не будзе старасці ў Канстанцыі Антонаўны, яе сонечная ліра гучыць звонка і молада. Хай жа наша любая паэтэса жыве незлічона год, хай яе песня не сціхае над нашымі прасторами.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ.

Канстанцыя БУЙЛА

БЕЛАРУСЬ

Агністымі успыхамі
Гараць зарніцы белыя.
Жытнёвымі уздыхамі
Плывуць палеткі спелыя.
Зямля мая далёкая,
Зямля мая цудоўная,
Радзіма сінявокая,
Каму красой ты роўная!
Мо ёсць і прыгажэйшыя,
Мо што ў свеце глянецца.
Мая ж найдаражэйшаю
Да смерці мне астанецца.

ЯНКУ КУПАЛУ

З дзён дзяцінства да
старасці год
Нас гарачая дружба
з'яднала.
І ў шчасці, і ў суме нягод
У твой дом я прыходжу,
Купала.
Дом твой быў мне прыязны
заўжды,
Ты спрыў мне з пачуццём
глыбокім.
Мо таму, што на шлях твой
шырокі
Я драбнютка крала сляды...
Як вясёлкі яскравай дуга,
У пазіі шлях твой адзначан.
Ну — а побач ступала нага
Маёй скромнае музы
дзіцячай.
Яе мары ты сціпла збярог
У букеціку «Кветкі
курганнай»...
Бляск пялёсткаў у росах
духмяных
Ты убачыў, цвісці ім памог.
Дні прайшлі... Прамінулі
гады,

Сівізна маю скронь
заснавала...
Ты ж душы маёй блізка
заўжды —
Шчыры дружа мой Янка
Купала.

РЭЧКА І КАМЕНЬЧЫК

Спакой зімы, сняжыстай,
соннай,
Змяніў жывы і неўгамонны,
Пявучы, кветны, бурны май.
Любоўна сонца грэе нівы,
Шуміць, гудзіць наш Сож
бурлівы,
Сцякае з поля ў дол ручай.
Каменьчык жаліцца
вадзіцы:
«Ты можаш пляць, шумець,
бруіцца,
А я на месцы васьм'яжы.
Тут — рэчка бераг
падламаўся,
Каменьчык у ваду сарваўся,
Падун схаліў яго, панёс...
На дно кідае, ў вірах
кружыць,
Каменьчык больш ужо не
тужыць,
Яго шліфуюць, муюць,
труць,
Ён будзе гладкім і
прыгожым,
Ён засвяціцца нават можа,
Як самацветы, хоць чуць-
чуць!
Ісці наперад! У гэтым сіла.
Яна усё ў жыцці стварыла,
І — творачы — наперад
йдзе!
У застоі — смерць. Жыццё —
ў імкненні,
Для вод, раслін і для
каменняў,
Тым больш для нас —
жывых людзей.

Там, дзе спелі журавіны
На падушках моху белых,
Ганабель рос палынны
Паміж купін пасівельных;

Дзе дрыгва ў паўсне ляжала
Пад пялёнкаю туманаў,
Там мой ранак я вітала,
Мой жыццёвы, трудны
ранак.

У лесніковай беднай хаце,
Як пралеску напярэдвесні,
Гадавала мяне маці,
Пушча нам спявала песні.

Мы хадзілі ў журавіны,
Рвалі буйныя брусніцы,
Пад пушчыстаю лясчынай
Воду чэрпалі з крыніцы...

А цяпер там новы горад
Сігануў да звонкай высі,
На тарфянішчы азёры
Неаглядна разліліся.

У гэтай новай, добрай долі —
Часам толькі ў сне
прысніцца:
З беднай хаты з чорнай
столлю
Я, малая, йду ў брусніцы.

50 ВЕКАПОМНЫХ ГОД

Курортная кантора Наркамата аховы здароўя БССР атрымала ў 1936 годзе для працоўных каля 3 тыс. пучэвак на курорты краіны.

А ў 1965 г. толькі для працоўных Мінскай вобласці было выдзелена 57 442 пучэўкі ў санаторыі, дамы адпачынку і прафілакторыі. Амаль усе яны ільготныя.

ШЭСЦЬ ДЗЁН МУЗЫКІ

Шэсць дзён гучала беларуская музыка ў канцэртных залах Мінска ў час юбілейнага пленума Саюза кампазітараў БССР. Кожны вечар мінчане разам з гасцямі з Масквы, Ленінграда, Малдавіі, Літвы і іншых рэспублік слухалі творы розных почыркаў, напісаныя кампазітарамі розных пакаленняў.

Мнагалюдна было ў дзень адкрыцця пленума ў зале філармоніі. Гасцей вітаў старшыня Саюза кампазітараў, народны артыст СССР Рыгор Раманавіч Шырма. Пасля яго выступлення Дзяржаўны сімфанічны аркестр і Акадэмічная харавая капэла

БССР выканалі кантату А. Багатырова «Беларускія песні». Прайшлі ў гэты вечар сімфонія № 2 Р. Пукста і нядаўна створаная сімфонія № 4 Я. Глебава для струннага аркестра. Фантазію на беларускія тэмы для фартэпіяна з аркестрам Д. Камінскага сыграла заслужаная артыстка рэспублікі Е. Эфрон. Канцэрт песні і народна-інструментальнай музыкі адбыўся ў доме культуры калгаса «Новы быт» Мінскага раёна. У госці да працаўнікоў сельскай гаспадаркі прыехалі Дзяржаўны народны аркестр і хор БССР, салісты філармоніі і опернага тэатра.

Канцэрт дзіцячай музыкі адбыўся ў новай зале спецыяльнай школы-дзевяцігодкі.

Г. ГЛАЙХЕНГАУЗ.

Выдатны падарунак да 50-годдзя рэспублікі і Кампарты Беларусі атрымалі салігорцы. Будаўнікі здалі ў эксплуатацыю новы палац культуры. У ім ёсць глядзельная зала на тысячу месц, лекцыйная і чытальныя залы, танцавальнае фэе, пакой для адпачынку і заняткаў гурткаў мастацкай самадзейнасці, бібліятэка. НА ЗДЫМКАХ: 1. Палац культуры салігорскіх гарнякоў вечарам. 2. Педагогі Салігорскай дзіцячай музычнай школы Людміла ШАРДАНОВА (справа) і Тамара ДЗАГУРАВА на рэпетыцыі.

Фота П. НАВАТАРАВА.



У падарунак Радзіме

Новая работа беларускіх кінадакументалістаў

Нашай слаўнай імянінцы — Беларускай Рэспубліцы Саветаў — дзеячы кінамастацтва прыносяць у гэтыя юбілейныя дні адмысловы падарунак: яе ўласны партрэт. Знітаньня агульным жадааннем перадаць як мага больш дакладна рысы дарагога аблічча, яны працавалі над партрэтамі больш года — старанна і творча. І вось падарунак гатовы. Гэта новы дакументальны фільм пра Беларусь — «Штрыхі да партрэта».

У яго пачатку аўтары вяртаюць гледача да зары нашага стагоддзя, калі на Беларусі былі зроблены першыя кіназдымкі нават не айчыннымі яшчэ, а замежнымі аператарамі — братамі Патэ. Не надта многа даведваемся мы пра наш край з гэтай свецкай хронікі. Аператары здымаюць у асноўным цара Мікалая, які прыхаў лававіца ў Белаежскую пушчу. Гэта потым, пасля рэвалюцыі, кіно пачне цікавіцца людзьмі працы, бо іменна яны, а не цар, стануць паўнапраўнымі «гаспадарамі зямлі Рускай». І ўжо не перад царом, а перад Пахомам Гарамыкіным, звячэйным селянінам з акладзётай барадой, у аўчынны кажуху, шафёр расчыняе дзверцы аўтамашыны і дзверцы будынка, дзе засядае І Усебеларускі з'езд Саветаў. Прозвішча Гарамыкін ужо не падыходзіць разняволенаму земляробу і дэпутату, і ён змяняе яго на **Радасцін**.

Фільм складаецца з чатырох невялікіх навіл. Усе яны звязаны паміж сабой агульнай тэмай — тэмай паказу жыцця беларускага народа ў розныя перыяды яго гісторыі. Першая навіла называецца «Ад цара да Радасціна». (Дарэчы, у наступнай навіле мы даведваемся аб далейшым лёсе Пахома Радасціна, яго ўнучка і яшчэ 120 сялян - аднавяскоўцаў. Усе яны былі жывымі спалены ў сваіх хатах гітлераўскімі акупантамі). У першай навіле аўтары фільма паказваюць ломку старога ладу жыцця і нараджэнне новага. Старыя брудныя вуліцы Мінска ператвараюцца ў шырокія магистралі і праспекты, на змену ручной працы ў полі прыходзяць машыны, знікае конка. Растуць заводы, фабрыкі, школы. І ўсё гэта першае, першае, першае...

Беларусь — пагранічны край, беларусы — людзі мірнай стваральнай працы. Яны заўсёды марылі пра спакойнае жыццё ва ўласнай хатцы, а на іх зямлю зноў і зноў прыходзіў вораг — шведы, французы, немцы. І вось у

нашы дзверы пастукала самая страшная і самая кровапралітная вайна. Перад гледачамі алошніа мірныя кадры, паказаныя жыхарам Беларусі ў маі 1941 года. Яны прасякнуты трывогай і бліжкім подыхам вайны: вучэбная супрацьмічная трывога ў школе, дзеці вучацца абыходжанню з ахоўнымі касцюмамі. На лясной сцяжынке сыходзіцца і разыходзіцца патрульня пагранічніка. Сэрца замірае: гэта ж праз некалькі дзён абрушыцца на краіну фашысцкая навада, а ім першым прыдзецца ўступіць у крывавае схватку з ворагам.

«Выпрабаванне» — так называецца другая навіла фільма. Нібы эпіграф гучаць словы з жахлівым сансам: кожны чацвёрты беларус не вярнуўся з вайны. Запалалі хаты і нівы, грабежніцкая фашысцкая армія папаўзла па нашай зямлі. Вось фашыст нахабна расчыняе ўдарам бота дзверы Беларускай хаты, на другой збівае сякерай замк... Але вельмі хутка з іх саміх пачалі збіваць фанабэрыстаў. Герцічная Брэсцкая крэпасць дала грунтоўны ўрок акупантам, і сталі яны хадзіць па вуліцах гарадоў насцярожана і баязліва. За кароткі час беларусы сабраліся ў магутны кулак. Ішлі і ішлі ў лясныя смельца сыны і дочки нашага народа. Ужо на шосты дзень вайны немцы спазналі, што такое партызанскі бой. Гітлер баяўся другога фронту, а ён адкрыўся на Беларускай зямлі.

Прайшоў час, і зноў вярнулася на нашу зямлю мірнае жыццё. Вырасла ўжо новае пакаленне, але і яно ведае, што такое вайна. «Памяці сэрца» — гэта назва трэцяй навілы. Як пераплятаецца ў ёй сучаснасць з нядаўнім мінулым. Разбураныя, спаленыя кварталы сталіцы абдуоўвае Герой Сацыялістычнай Працы Дзяніс Булахаў, на голым месцы вырастае магутны трактарны завод, зноў без машын пачынае палывыя работы былы партызанскі камандзір Герой Савецкага Саюза Кірыл Арлоўскі. І разам з дамамі на плошчах гарадоў узнікаюць помнікі загінуўшым — грандыёзныя манументы і сціплыя абеліскі.

...Вочы белагалавай вясёлай дзяўчынкі гараць неўтаймаванай радасцю, а званок, які заліваецца ў яе руж, здаецца, звніць не толькі на гэтым школьным двары, а над усёй зямлёй. Дзяўчынкі радуецца жыццю, светламу дню, сябрам і школе.

Звніць званок. Яго голас запаўняе сусвет, і здаецца, ні аб чым іншым, акрамя радасці, шчасця працы, не можа гаварыць звонкагалосая медзь.

Але знікае белагалавая гарэза, і перад намі новы малюнак, малюнак, ад якога стыне сэрца і быццам абпаленая агнём пачынае гарэць душа. На экране замест хат абгарэлых коміны, зарослыя травой сляды колішніх сядзіб. Хатынь — вёска, якую знішчылі агонь і жалеза фашысцкіх карнікаў. 26 год назад тут прайшла смерць, пакінуўшы свае страшныя сляды.

А зvon усё плыве і плыве. Гэта голас званок, што вісяць у кожным коміне і гоідаюцца ад подыху ветру, нагадваючы пра тое, што шчасце, радасць, жыццё трэба берачы і змагацца за іх.

Гэта пачатак чацвёртай навілы, што як і ўвесь фільм, называецца «Штрыхі да партрэта». Яна расказвае пра сённяшні дзень рэспублікі. Перад намі партреты сучаснікаў, іх праца, іх будні, іх радасць. Яркая гэта жыццё, і таму экран, раней чорна-белы, расквешаецца колерамі вясёлкі. Ва ўсёй сваёй чароўнай красе паўстаюць перад намі дубровы і гаі, рэкі і азёры, уся наша зямля і наша Беларускае неба. Імкнуцца ўвышыню карпусы новых заводаў, нафтавыя вышкі. Твары рабочыя у касках, шлемах, каскетках — зусім ужо не тое, што было нават 10—15 год назад. Шахцёры, нафтавікі. — новыя прафесіі. Багаты ўраджай палёў збіраюць машыны. Свяцейшай і вяселейшай стала праца людзей. Гэтая радасць гучыць і ў творах паэтаў, музыкантаў, скульптараў.

Фільм «Штрыхі да партрэта» стварыў вялікі калектыў людзей: сцэнарысты М. Вязрозка і К. Славін, рэжысёры Ул. Цяслюк, Р. Ясінік, І. Пікман, аператары Ю. Іванцоў і М. Бераў. Музыку напісаў кампазітар Л. Гудравічус. Аўтарам давялося прагледзець у архівах краіны сотні тысяч метраў кінастужак, знятых савецкімі і замежнымі аператарамі нашага стагоддзя.

Аўтары назвалі свой фільм «Штрыхі да партрэта». Угледваючыся ў гэтыя штрыхі, мы паномаму бачым знаёмае аблічча рэспублікі, радуемся і санарымся, што яна такая прыгожая, магутная і багатая.

Д. ЧАРКАСАВА,
А. МАЖЭНКА.

Byelorussian Culture

The first book in Byelorussian appeared in the 16th century when Francisk Skorina and his followers, including Simeon Budny and Vassily Tyapinsky, began to print the Bible and other books with their own prefaces and commentaries, in which they spoke of the benefits of science and literacy, of patriotism and love of the national language. Skorina did much to bring the literary language closer to that of the masses.

Many wonderful literary works (for instance, the poetical parodies «Aeneid Turned Inside Out» and «Taras on the Parnassus», written anonymously in the early 19th century) were read widely in manuscript form by freedom-loving readers.

Some very interesting works were written in the 1840s and 1850s by Dunin-Martynkevich. This Byelorussian author wrote poetry and plays, and was the librettist of «Peasant-Woman», the first Byelorussian opera.

A new chapter in national literature was opened by the democratic poet Bogushevich in the latter part of the 19th century.

The works of the young poets Yanka Kupala and Yakub Kolas and of the revolutionary poetess Pashkevich (she wrote under the pseudonym of «Tyotka», meaning «Auntie») and other talented authors won wide popularity in Byelorussia in the years of the first Russian revolution (1905-1907). It was in these years too that Buinitsky, a gifted figure in the Byelorussian art world, opened the first professional theatre in the country. The first national works of Byelorussian composers also appeared at this time. Lastly, there appeared the first legal newspaper «Nasha Dolya», («Our Lot»), which was later banned for its progressive subject matter.

Despite the tsarist government's efforts to stifle them, Byelorussia's young literature and arts continued to thrive. They were strongly influenced by the progressive Russian thought of those days and by Russian culture and came to be widely known in Russia. It was not for nothing that in criticising the bizarre nature and artificiality of the symbolists' works Maxim Gorky cited the poems of Yanka Kupala and Yakub Kolas as specimens of «simplicity, sincerity and austerity», as specimens of «folk art». It was only after the victory of Soviet power that the Byelorussian language was given its rightful place in the family of Soviet languages. Byelorussian culture was given a new basis for its development.

The elder generation of Byelorussian writers — Yanka Kupala, Yakub Kolas and Zmitrok Byadulya — at long last received a chance to reveal their talent to the full. Many new writers came from the people — Kuzma Chorny, Kondrat Krapiva, Mikhas Lynkov, Petrus Brovka, Arkady Kuleshov, Pimen Panchenko, Pilip Pestrak, Maxim Luzhanin, Ivan Melezh, Ivan Shamyakin, Yanko Bryl, Vasil Bykov, and others.

The Second World War caused vast damage to the Republic's culture: very many theatres, clubs, libraries and museums were destroyed and plundered. They have all been rebuilt now and on a greater scale than ever.

Byelorussia today has eleven theatres, two film studios, seven professional song and dance ensembles, a philharmonic society, a circus, a conservatoire, a drama school, dozens of music schools and 5,000 cinema installations. There are 20,500 libraries and no fees are charged for the books.

Byelorussia's amateur and professional theatres stage classical and modern plays, works of Soviet and foreign dramatists. The State Opera and Ballet Theatre has put on such national operas as Tikotsky's «Mikhas Podgor-

ny» and «Alesya», Lukas's «Kastus Kalinovsky» and Bogatyryov's «Nadezhda Durova» and «In the Forests of Polesie» and ballets such as Zolotaryov's «Prince Lake», Glebov's «Dream». The Yanka Kupala Academic Drama Theatre, the Gorky Drama Theatre, the Yakub Kolas Drama Theatre, the Young People's Theatre and other Byelorussian theatres stage dozens of premières every year.

The Byelorussian Republican Philharmonic received a new 1,000-seat hall which audiences have christened the Palace of Music. The organ in this hall is second to none in the country in its diversity of pitch.

Very popular in the Republic are the Byelorussian State Choir and the State Folk Song and Dance Ensemble.

The best cymbalists may be heard at concerts given by the State Orchestra of Folk Instruments. Variety singers and musicians appear with jazz orchestras of which there are now a good number in Byelorussia.

Byelorussian art is gaining more and more fame abroad: cymbalist Ostrometsky, Merited Artist of the Byelorussian Soviet Socialist Republic, has played in many countries; the Byelorussian State Dance Ensemble has performed in the socialist countries in Syria and the Lebanon; and a group of Byelorussian artists appeared during the Byelorussian Culture Days in France last May and at EXPO 67 in Montreal.

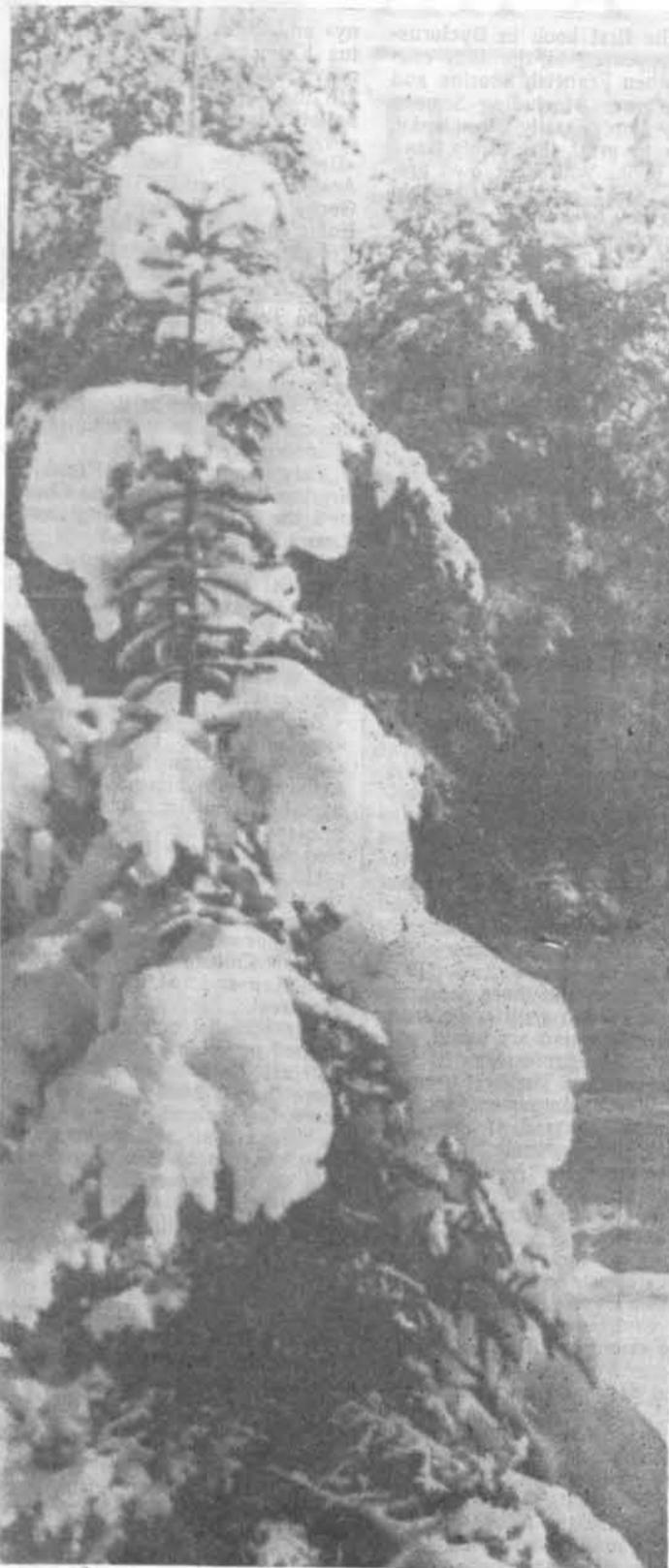
The socialist conditions have opened up wide vistas for amateur artistic activities. There are more than 350,000 collective farmers, factory and office workers in the amateur art groups and they give up to 80,000 concerts and shows a year. These groups include the famous folk song and dance ensemble of the Lenin Palace of Culture in Gomel, the folk unaccompanied choir of the Railwaymen's Club in Brest, the Dance Ensemble of the Minsk Tractor Works, and the People's (amateur) Theatres at the Pinsk, Slonim and other houses of culture. Only the best amateur theatrical companies are awarded the title of «People's», and there are about 100 People's Theatres in the Republic.

The State Museum of Fine Arts in Minsk contains a large number of works by Byelorussian sculptors (Azgur, Bembel, Glebov and Selikhanov), and painters (Shibnyov, Zaitsev, Volkov, Tsvirka and Tikhonovich). Art exhibitions are held every year in Minsk, regional and district centres, at industrial enterprises and collective and state farms. There was a very interesting selection of Byelorussian paintings at the U.S.S.R. Jubilee Art Exhibition in Moscow last year. These paintings were set apart by their austere colour range. This applied to Tsvirka's «A Byelorussian Motif», Dantsig's «My City», Stemashonok's «Yakub Kolas» and Savitsky's «Partisan Madonna». One cannot but be aware of the search for serious and significant themes in the works of the Byelorussian school of painting.

The Byelorussian cinema has gained wide popularity. The Belarusfilm Studio and the Studio of Popular Science and Documentary Films have produced many good pictures. «Konstantin Zaslouov», «Red Leaves», «The Girl Looks For Her Father», «The Alpine Ballad» and other films have won awards at festivals in the Soviet Union and abroad.

When speaking of cultural life in Byelorussia it is important to mention her ties with the other Soviet republics. The national art festivals in Moscow, literary weeks and film festivals, days of music and fine arts, book exhibitions and concerts are only a few of the many forms of cultural exchange practised in the Soviet Union in which our Republic takes part.





У снежнай футры.

Фотаэцюд І. ПЯТРОВА.

Шмат дрэў расце на нашай зямлі. І няма сярод іх ніводнага, якое б не было міла сэрцу чалавека, што нарадзіўся і вырас у нашай зялёнай, лясной старонцы. Спытайцеся ў песні. Якія харошыя і шчырыя словы знайшлі людзі, каб выказаць сваю любоў да зялёнага сябра, незалежна ад таго, гавораць яны пра падобную на дзяўчыну беластвольную бярозку ці пра шыракаплечага асілка-дуба, чырванаягадную прыгажуню-рабіну ці пра самотніцу-вярбу, якая палашча сваё вецце ў рачной вадзе, меднаствольную сасну ці трыпскую асіну.

Але сярод гэтага разналіснага, зялёнага братэрства ёсць адно дрэва, якое займае асаблівае месца і ў нашым жыцці, і ў нашай памяці.

Ёлачка.
Непрыкметная ўлетку, стаіць яна, акружаная галінастымі сёстрамі і братамі, і нібыта ўбірае ў сябе лясную прыгажосць, каб захаваць яе да таго часу, калі светлым, празрыстым стане лес, калі толькі два колеры будуць панаваць у прыродзе — белы і чорны.

І ўстане тады яна, стромкая, зграбная, упрыгожаная-прыпарашаная сняжынкамі, нават у самую лютую сцюжу нагадваючы, што вернецца, прыйдзе зноў лецейка. І якраз тады, зімой, і праяўляецца ў поўную сілу сапраўдная, непаўторная прыгажосць гэтага дарагога нашаму сэрцу дрэва. Дарагога таму, што вечная зеляніна яго пушыстых галін і шызаватых калючых шыпулек успрымаецца як сімвал вечнасці, неўміручасці жыцця.

Відаць, таму ёлачка стала традыцыйным упрыгожаннем вясёлага і радаснага свята — свята сустрэчы Новага года.

Яшчэ задоўга да свята па многіх прыкметах можна заўважыць яго набліжэнне. Вось па праспекту праехаў грузавік, у кузаве якога пагойдваецца даўжэзная лясная прыгажуня. А тут у скверы за адну ноч вырас цэлы яловы гаёк — ідзі, купляй калючы зялёны цуд сваім дзецям, каб і яны маглі спазнаць радасць такую ж самую, якую некалі спазнаў ты, упрыгожваючы сваю ёлку.

Першымі з'яўляюцца ёлкі ў магазінах. І адначасова з імі з'яўляюцца аддзелы, якія існуюць усяго якіх-небудзь паўмесяца, але пакупнікоў тут пабывае столькі, колькі ў іншым адзеле і за паўгода не ўбачыш. Казка і прыгажосць запы-

няюць паліцы. Струменіць, пераліваецца вадаспад залатога «дажджу», аж свецяцца пакрытыя марознай шэранню вялізныя шары. Дзіўная ззяючая фантазія чараўнікоў-шкловыдзі-мальшчыкаў уабрала ў сябе ўсе колеры і адценні, якія толькі можна ўявіць. Бліскучыя ёлачныя цацкі адлюстроўваюць сваімі гранямі вялікія, узрадаваныя вочы малышоў, якім сёння дадзена запаветнае права — выбіраць самім. І, успамінаючы сваё дзяцінства, лагоднымі і шчодрымі становяцца бацькі, згодна ківаючы на ўсе просьбы свайго Сярожы або Машы: «І гэта... і вунь тое... і гэта таксама...» І атрымаўшы з рук прадаўчыцы — зрэшты, хіба можна назваць прадаўчыцай гэтую спрытную вясёлую Снягурачку, што стаіць за прылаўкам, апраўтаў ў кашушок і какашнік, — каробку з цацкамі, малы нікому не аддасць яе да самага дома.

У кожнай школе, у кожным дзіцячым садзе вырасце свая ёлка. І тут яна — самая вялікая радасць, і тут вакол яе — спевы, танцы. А самая галоўная ёлка ўстане ў Палацы спорту. Тысячы дзяцей за час канікул пабываюць тут на навагоднім свяце. І не толькі як глядачы, але і як удзельнікі цікавых казачных спектакляў, якія разыгрываюцца вакол лясной чараўніцы. І кожны прынясе адтуль навагодні падарунак, атрымаўшы з рук самога Дзеда Мароза.

Прыгажэ, маладзейшым робіцца горад, сустракаючы Новае год. У парках, скверах, на плошчах узнікаюцца ёлкі.

Там, глядзіш, вялізная прыгажуня кружыцца, нібыта ў павольным танцы, а на той успыхваюць, нібыта каштоўныя каменні-самацветы, агеньчыкі, пераліваюцца-перабгаюць з галіны на галіну. А вакол гэтай, залітай яркім святлом пражэктараў, кружыцца, плыве бясконцы карагод канькабежцаў — стаіць яна пасярод вялікага катка, залітага на самай цэнтральнай плошчы горада.

Ёлачкі, ёлачкі!
Колькі вас, упрыгожаных, расквечаных, запаліцца ў навагоднюю ноч у гарадах і вёсках, у клубах і дамах культуры, на плошчах і ў кватэрах. І ўсюды вы жаданыя госці, таму што з вамі прыходзіць Новае год.

З Новым годам! З новым шчасцем!

Паважаныя землякі! Радзіёстанцыя «Савецкая Беларусь» з Мінска трансліруе свае перадачы па новаму асенне-зімоваму раскладу.

Па першай праграме слухайце Мінск кожны дзень з 19 гадзін 30 мінут да 20 гадзін па сярэднеўрапейскаму часу на частотах 7 тысяч 330, 6 тысяч 145, 6 тысяч 55 і 5 тысяч 960 кілагерцаў, што значыць на кароткіх хвалях у дыяпазоне ад 41 да 50 метраў.

Перадачы па другой праграме, якія таксама трансліруюцца з Мінска штодзённа, слухайце з 22 гадзін 30 мінут да 23 гадзін па сярэднеўрапейскаму часу на частотах 9 тысяч 620, 7 тысяч 440 і 7 тысяч 160 кілагерцаў, што значыць на кароткіх хвалях у дыяпазоне 31, 40 і 42 метраў.

Гумар

Добры жарт — лепшы падарунак да навагодняга свята. Такі падарунак зробіць сваім чытачам Саюз журналістаў БССР, выпусціўшы зборнік жартаў нашых балгарскіх сяброў «Габраўскія ўсмешкі».

Габраўцу трэба было адрамантаваць свае вароты, і ён адправіў малодшага сына да суседзяў папрасіць сякеру. Хутка малы вярнуўся: сусед зманіў, што ў яго сякеры няма.

Абураны бацька сказаў сыну:

— Ліха з ім, з гэтым скнарай. Прынясі нашу са skleпа.

— Ці не жадаеце папудрыцца?

— Гэта ўваходзіць у кошт галення?

— Так.

— Тады, прашу вас, загарніце пудру асобна для жонкі.

— Каго ты чакаеш у такі холад на вуліцы?

— Ат, і не кажы. Я разбіў бутэльку гарэлкі і цяпер чакаю, калі гарэлка замеране, каб аднесці яе дадому.

Габравец рашыў павесіцца, але слуга ўсё бачыў і перарэзаў вяроўку. У канцы месяца гаспадар утрымаў у яго 4 левы — кошт вяроўкі.

Габраўцу спатрэбілася бутэлекка. Знайшоў адну, але ў ёй была кропля ёду. Тады ён парэзаў палец, выкарыстаў лякарства, а затым выкарыстаў і бутэлекку.

Габравец улез у трамвай з вялізным цюкам.

— Білет — 2 стоцінкі, за багаж — 4, — сказаў яму кандуктар.

Тады габравец развязаў цюк і сказаў:

— Вылазь, Пенча! Як «цюк» ты каштуеш даражэй!

— Мінча, калі будзеш слухацца свайго бацьку, то палязаўтра я павяду цябе на кірмаш, каб ты паглядзеў, як людзі ядуць цукеркі.

Два габраўцы купіліся і загаралі на берэзе мора. Паспрачаліся на 50 леваў, хто з іх даўжэй пратрымаецца пад вадой.

Нырнулі...
І з таго часу ні адзін з іх яшчэ не вынырнуў.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС:

МІНСК,
ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77
ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31,
6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.

РАСКОПКІ ЗАМЧЫШЧА

Замчышчам у Лагойск зацікавіліся археолагі з Інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР. Раскопкі, якія пачаліся ў 1966 годзе пад кіраўніцтвам старшага навуковага супрацоўніка Георгія Штыхава, далі выдатныя вынікі. Знойдзеныя рэчы (прасніцы, кавалкі шклянных бранзалетаў, наканечнікі стрэл, рэшткі глінянага посуду) пацвердзілі «Павучанне» Уладзіміра Манямаха, што Лагойск існаваў у другой палове XI стагоддзя.

Раскопкі працягваюцца. Зямля раскрывае свае архівы. Нядаўна знойдзена многа каштоўных рэчаў, якія сведчаць, што Лагойск у XI стагоддзі ўжо быў буйным горадам.

Асаблівую каштоўнасць для навукі ўяўляе жалезная гіра. Да гэтага часу такой знаходкі ў Беларусі не бачылі. Яна дае падставу меркаваць аб вагавай сістэме на тэрыторыі полацкай зямлі.

Пасля вывучэння экспанатаў будуць перададзены Дзяржаўнаму музею БССР.
В. САСНОЎСКІ.

ЮБІЛЕЙНЫЯ СУВЕНІРЫ



Многа прыгожых рэчаў зроблена да юбілею рэспублікі на Мінскім фарфоравым заводзе. На нашых здымках — кафейны сервіз «Свята», распрацаваны мастаком В. Леантовічам, і статуэтка «Сымон-музыка» (мастак Л. Багданав).

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

